

18-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Anne Sütü Bankalarına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi

Determination of Knowledge and Views of Married Women Aged 18-49 About Breast Milk Banks

İlknur Yıldız¹ , Zehra Gölbaşı² , Ayten Şentürk Erenel³

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye

²Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

³Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ORCID ID: İ.Y. 0000-0002-2574-7018; Z.G. 0000-0002-0410-7433; A.Ş.E. 0000-0002-0841-2099

Atf/Citation: Yıldız I, Golbasi Z, Senturk Erenel A. 18-49 yaş grubu evli kadınların anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi. Çocuk Dergisi - Journal of Child 2021;21(2):183-190. <https://doi.org/10.26650/jchild.2021.2.823030>

Öz

Amaç: Bu çalışma 18-49 yaş grubu evli kadınların anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma Sivas il merkezinde yer alan iki Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'nde yürütülmüştür. Belirtilen ASM'lere 31.10.2018-31.12.2018 tarihleri arasında çeşitli nedenlerle başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 18-49 yaş grubundaki evli kadınlar (n=190) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen bir form kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 22 programında sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri ile sunulmuş, istatistiksel analizde ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Kadınların %67,4'ü anne sütü bankasını duymamış, %90,5'i Türkiye'de anne sütü bankası olup olmadığını bilmemekte, %32,6'sı anne sütü bankası kurulmasını istememektedir. Buna karşın kadınların %35,3'ü ihtiyacı olduğunda bebeğini beslemek için süt bankasından süt alabileceğini, %46,8'i sütünü bankaya bağışlayabileceğini, %61,1'i anne sütü bankasından alınan sütlerin bebekler için mamadan daha iyi bir seçenek olacağını belirtmiştir.

Sonuç: Kadınların anne sütü bankalarına yönelik tutumları nispeten olumludur. Türkiye'de anne sütü bankalarına ilişkin bilgilendirilme çalışmalarının yaygınlaştırılması ve mevcut kaygılara ilişkin sektörler arası bilgilendirme ve işbirliği yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Süt bankaları, bilgi, tutum

ABSTRACT

Objective: This study was performed descriptively to determine the knowledge and views of married women aged 18-49 regarding breast milk banks.

Materials and Methods: The study was carried out at two Family Health Centers (FHC) in Sivas city center. The married women (n=190) aged between 18 and 49 who applied to the specified FHC between 31st October and 31st December, 2018, for various reasons and who agreed to be included in the study constituted the sample of the study. The data were collected by the researchers by means of a questionnaire and then presented in SPSS 22 program with number, percentage, mean and standard deviation values. The chi-square test was used for statistical analysis.

Results: It was found that 67.4% of women had never heard about breast milk banks, 90.5% did not know of the existence of breast milk banks in Turkey, and 32.6% were unwilling for breast milk banks to be established. The study further concluded that 35.3% of the women could benefit from breast milk banks when needed. Moreover, 46.8% of the women said that they would donate their breast milk and 61.1% stated that breast milk from a bank is a better option for infants than formula milk.

Conclusions: Women's attitudes towards breast milk banks are relatively positive. A recommendation arising from this study is that information about breast milk banks in Turkey should be more readily available and that there should be more collaboration between sectors on current concerns.

Keywords: Milkbanks, knowledge, attitude

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: İlknur Yıldız E-mail: ilknuryildiz@yahoo.com.tr

Başvuru/Submitted: 08.11.2020 • **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 26.11.2020 • **Son Revizyon/Last Revision Received:** 07.05.2021 • **Kabul/Accepted:** 07.05.2021

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

EXTENDED ABSTRACT

Introduction and Objective: Breast milk is the best source of nutrition as it meets all the requirements of a baby. It is considered that breast milk banks are the most suitable option when a baby cannot receive the mother's milk for various reasons. This study was conducted to determine the knowledge and opinions of married women between the ages of 18 and 49 on breast milk banks.

Materials and Methods: The study was conducted at two Family Healthcare Centers (FHCs) in the city center of Sivas. Married women (n=190) in the 18-49 age group admitted to the above-mentioned FHCs between October 31st and December 31st, 2018, for various reasons, and who agreed to participate in the study, constituted the sampling of the study. Permissions to conduct the study were obtained from the Ethics Committee and from the institution. The purpose of the study was explained to the women, and their verbal and written consent was obtained. The data of the study were collected using a form that was developed by the researchers. There are a total of 31 questions on the form to determine the sociodemographic characteristics of the women and their knowledge and opinions of breast milk banks. The data obtained from the study were presented to the SPSS 22 program as numbers, percentages, mean, and standard deviation values, and the Chi-Square Test was used in statistical analyses.

Results: The mean age of the women who participated in the study was 32.08±7.52 (min:19, max:49), 28.9% were primary school graduates, 57.9% were married for 10 years or under, and 93.2% were unemployed. It was found that 82.6% of the family types were nuclear families, 75.8% lived in the city center, and 81.6% had income equal to their expenses. The mean number of pregnancies, births, and living children were 2.56±1.55, 2.15±1.36, and 2.11±1.31, respectively. A total of 86.3% of the women breastfed their babies, 20.1% terminated breastfeeding before the first six months, 42.7% started supplementary foods, and 21.3% said that they wanted to benefit from the breast

milk bank during the breastfeeding process. Moreover, 75.8% of women had learned about breast milk banks from the media, 67.4% had not heard about breast milk banks at all, 90.5% did not know whether there was a breast milk bank in Turkey, and 32.6% did not want a breast milk bank to be established. It was found that 61.3% of the reasons for not wanting to have a milk bank established in Turkey were to do with religion, while 50% of the reasons stemmed from not knowing the milk donor, 29% from mixing the milk collected, and 21% from distrust in the registration system. However, 35.3% of the women said that they could buy milk from the milk bank to feed their baby when required, 46.8% said that they would donate their milk to the bank, and 61.1% said that the milk purchased from the breast milk bank would be a better option for babies than baby milk formula. Furthermore, 66.3% thought that they would support the establishment of breast milk banks in our country, 48.4% thought that breast milk banks were needed, 50.5% thought that there would be a demand for breast milk banks, and 48.9% thought that breast milk banks were suitable for our society. While 32.1% of women said that purchasing milk from a milk bank would cause a social problem and 12.1% said that donating milk to a breast milk bank would be a sin, 61.1% said that milk from a breast milk bank was a better option for babies than the baby formula. However, 18.4% said that it would be dangerous for the health of the baby. Significant differences were detected between women's ages, education levels, places of residence, breastfeeding experiences, and knowledge about breast milk banks (p<0.05).

Conclusion: It was found that women did not know enough about breast milk banks, and that while many want breast milk banks to be established, they have concerns about the religious, social, and health effects of such banks. Overall, women's attitudes towards these banks were found to be relatively positive. The study recommends that information on breast milk banks in Turkey be more widely circulated and that greater cooperation among sectors about the present concerns be established.

GİRİŞ

Anne sütü bebekler için ilk altı ayda en iyi besin kaynağı olmasının yanı sıra, özellikle yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde bulunan bebekler için yaşamsal önemi bulunmaktadır (1,2). Ancak anneye veya bebeğe ait bazı sorunlar nedeniyle bazen bebekler annelerinin sütünü alamamaktadırlar. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bu durumda olan bebekler için süt bankalarından temin edilen sütlerin verilmesini önermekte, bunun mümkün olmadığı durumlarda en son alternatif olarak formül mamalar ile beslenmeyi önermektedir (3). İlk anne sütü bankası 1900'lü yıllarda Boston'da kurulmuş ve Müslüman ülkeler dışında sayıları dünya çapında giderek artmaktadır (4-7). Türkiye'de Sağlık Bakanlığının 2013-2017 stratejik planında anne sütü bankacılığı programı geliştirme ve uygulama hedefi bulunmasına rağmen henüz anne sütü bankası kurulumu gerçekleştirilememiştir (8).

Bu durumun en önemli nedenleri arasında Müslüman ülkelerde süt annelik uygulamasının yaygın olması, anne sütü bankalarından alınan sütlerin dinen yasak evliliklere yol açacağı düşüncesidir (6,7). Bununla birlikte ülkemizde anne sütü bankaları ile ilgili yapılan çalışmalarda da sağlık personeli de dahil, kadınların anne sütü bankalarına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıkları, konuya ilişkin en önemli çekinceler arasında dini nedenlerin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (9-15). Bu nedenle dünyada sayıları giderek artan anne sütü bankalarının ülkemizde de hizmet verebilmesi için farkındalığın artırılması, toplumun özellikle kadınların konuya ilişkin bilgilendirilmesi önemlidir. Bu çalışma, kadınların anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçların, toplumumuzun anne sütü bankalarına yönelik yaklaşımlarına ışık tutacağı ve özellikle olumsuz tutumların altında yatan faktörlerin belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini Sivas il merkezinde bulunan iki aile sağlığı merkezine kayıtlı 18-49 yaş arası evli kadınlar, örneklemini ise 31.10.2018-31.12.2018 tarihleri arasında çeşitli nedenlerle aile sağlığı merkezlerine başvuran ve araştırmayı kabul eden 190 kadın oluşturmuştur.

Verilerin toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından Anne Sütü Bankalarına İlişkin Bilgi ve Görüş Formu kullanılarak toplanmıştır. Formun ilk bölümde kadınların yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir düzeyi, aile tipi, çocuk sayısı, emzirme özellikleri gibi sosyodemografik özelliklere ilişkin 14 soru, ikinci bölümde anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşleri belirlemeye yönelik 17 soru olmak üzere toplam 31 soru bulunmaktadır.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (10.09.2018 tarih ve 2018-09/07sayı) ve araştırmanın yapıldığı kurumlardan izin alınmıştır. Ayrıca annelere araştırmanın amacı açıklanarak Bilgilendirilmiş Onam Formu ile yazılı onamları alınmıştır. Araştırma Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS for Windows 22.0 paket programı kullanılarak sayı, yüzde, ortalama ölçütleri ve ki-kare testi kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel önemlilik düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması $32,08 \pm 7,52$ (min:19, maks:49), %28,9'u ilkököl mezunu, %57,9'u 0-10 yıldır evli ve %93,2'si çalışmamaktadır. Aile tipinin %82,6'sında çekirdek aile olduğu, %75,8'inin il merkezinde yaşadığı, %81,6'sında gelirin gidere denk olduğu belirlenmiştir. Gebelik, doğum ve yaşayan çocuk sayısı ortalaması sırasıyla $2,56 \pm 1,55$, $2,15 \pm 1,36$ ve $2,11 \pm 1,31$ 'dir. Kadınların %86,3'ü bebeğini emzirmiş, %20,1'i ilk altı aydan önce emzirmeyi sonlandırmış ve %42,7'si ek besinlere başlamıştır. Kadınların %21,3'ü emzirme sürecinde anne sütü bankasından yararlanmak istediğini ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 2'de kadınların anne sütü bankaları hakkında bilgi düzeyleri verilmiştir. Kadınların %75,8'i medya yoluyla olmak üzere %32,6'sı daha önceden anne sütü bankalarını duyduğunu, %90,5'i Türkiye'de anne sütü bankası olup olmadığını bilmediğini, %67,4'ü Türkiye'de anne sütü bankası olmasını istediğini, %32,6'sı istemediğini belirtmiştir. Türkiye'de süt bankası olmasını istememe nedenlerinin %61,3'ünün dini nedenler, %50'sinin süt bağışi yapan kişiyi tanımamak, %29'unun toplanan sütlerin karıştırılması ve %21'inin kayıt sistemine güvensizlik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3'te kadınların anne sütü bankaları hakkındaki görüşlerine ilişkin dağılımı bulunmaktadır. Kadınların %35,3'ü ihtiyacı olduğunda bebeğini beslemek için süt bankasından süt alabileceğini,

Tablo 1: Kadınların bazı sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı

Özellikler (n=190)	$\bar{X} \pm SD$ (Medyan)	Min-Maks
Yaş	$32,08 \pm 7,52$ (31)	19-49
Gebelik sayısı	$2,56 \pm 1,55$ (2)	0-8
Canlı doğum sayısı	$2,15 \pm 1,36$ (2)	0-8
Yaşayan çocuk sayısı	$2,11 \pm 1,31$ (2)	0-8
	Sayı	%
Eğitim düzeyi (n=190)		
Okuryazar değil	10	5,3
İlkokul	55	28,9
Ortaokul	47	24,7
Lise	47	24,7
Üniversite	31	16,3
Evlilik yılı (n=190)		
0-10 yıl	110	57,9
11-20 yıl	50	26,3
21-30 yıl	30	15,8
Çalışma durumu (n=190)		
Çalışıyor	13	6,8
Çalışmıyor	177	93,2
Aile tipi (n=190)		
Çekirdek aile	157	82,6
Geniş aile	33	17,4
Yaşanılan yer (n=190)		
İl	144	75,8
İlçe	18	9,5
Köy	28	14,7
Gelir durumu (n=190)		
Gelir giderden az	24	12,6
Gelir gidere denk	155	81,6
Gelir giderden fazla	11	5,8
Emzirme deneyimi (n=190)		
Evet	164	86,3
Hayır	26	13,7
İlk altı aydan önce emzirmeyi sonlandırma deneyimi (n=164)		
Evet	33	20,1
Hayır	131	79,9
İlk altı aydan önce ek besin başlama deneyimi (n=164)		
Evet	70	42,7
Hayır	94	57,3
Emzirme sürecinde anne sütü bankasından yararlanmak isteme durumu (n=164)		
Evet	35	21,3
Hayır	129	78,7

Tablo 2: Kadınların anne sütü bankaları hakkındaki bilgi düzeyleri

Değişkenler	Sayı	%
Anne sütü bankasını duyma (n=190)		
Evet	62	32,6
Hayır	128	67,4
Anne sütü bankasını duyduğu kaynak (n=62)		
Medya (TV, internet)	47	75,8
Aile/Akraba/Komşu	9	14,5
Sağlık Personeli	6	9,7
Türkiye’de anne sütü bankası var mı? (n=190)		
Evet	6	3,2
Hayır	12	6,3
Bilmiyorum	172	90,5
Türkiye’de anne sütü bankası olmasını isteme (n=190)		
İsteyen	128	67,4
İstemeyen	62	32,6
Türkiye’de anne sütü bankası olmasını istememe nedeni (n=62)*		
Dini nedenler	38	61,3
Süt bağışısı yapan kişiyi tanımamak	31	50,0
Toplanan sütlerin karıştırılması	18	29,0
Kayıt sistemine olan güvensizlik	13	21,0

*Birden fazla seçenek işaretlenmiş; yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

%46,8’i ihtiyacı olan kişilerin kullanması için sütünü bankaya bağışlamayı düşünebileceğini, %55,8’i annelere ihtiyaçları olduğunda süt bankasından anne sütü almalarını önerebileceğini belirtmiştir. Ülkemizde anne sütü bankalarının kurulmasını

%66,3’ü destekleyeceğini, %48,4’ü anne sütü bankalarına ihtiyaç olduğunu, %50,5’i anne sütü bankasına talep olacağını, %48,9’sı anne sütü bankalarının toplumumuz için uygun olduğunu düşünmektedir.

Kadınların %32,1’i süt bankasından süt almanın sosyal yönden problem teşkil edeceğini, %12,1’i anne sütü bankasına süt bağışlamanın günah olduğunu, %61,1’i anne sütü bankasından alınan sütlerin bebekler için mamadan daha iyi bir seçenek olduğunu belirtirken, %18,4’ü bebeklerin sağlığı açısından tehlikeli olduğunu ifade etmiştir.

Kadınların bazı özelliklerine göre anne sütü bankasını duyma durumları incelendiğinde; yaş, eğitim düzeyi, yaşanan yer ve emzirme deneyimi ile anne sütü bankasını duyma arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<0,05) (Tablo 4).

Kadınların bazı özelliklerine göre Türkiye’de anne sütü bankası olmasını isteme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>0,05) (Tablo 5).

TARTIŞMA

Çeşitli nedenlerle bebeğin kendi annesinin sütünü alamadığı durumlarda en uygun seçenek banka sütleridir. Bununla birlikte Türkiye’de anne sütü bankası bulunmamaktadır. Çalışmamızda kadınların %67,4’ü anne sütü bankalarını duymamış, duyanlar arasında medyanın bilgi kaynağı olarak ilk sırada yer aldığı, sağlık personelinin son sırada olduğu tamamına yakınının (%90,5) Türkiye’de anne sütü bankası olup olmadığını bilmediği belirlenmiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda Gürel ve Erenel (10) kadınların %95,1’inin, Gürol ve ark. (12) %90,6’sının, Can ve Ünülü (14) %73,2’sinin, Ekşioğlu ve ark. (13) %58,4’ünün Ergin ve Uzun (16) %37,5’inin anne sütü bankalarını duymadığını belirlemiştir. Bu durum örneklem grubu özellikleri, yaşanan bölge ve bilgiye ulaşma kaynaklarının farklılığı ile ilişkili olabilir. Çalışmamızda kadınların anne sütü bankasını duyma durumlarını yaş, eğitim düzeyi, yaşadığı yer ve emzirme dene-

Tablo 3: Kadınların anne sütü bankaları hakkındaki görüşleri (n=190)

İfadeler	Katılıyorum Sayı (%)	Kararsızım Sayı (%)	Katılmıyorum Sayı (%)
İhtiyacım olduğunda bebeğimi beslemek için süt bankasından süt alırım.	67 (35,3)	51 (26,8)	72 (37,9)
İhtiyacı olan kişilerin kullanması için sütümü süt bankasına bağışlamayı düşünürüm.	89 (46,8)	49 (25,8)	52 (27,4)
Annelere ihtiyaçları olduğunda süt bankasından anne sütü almalarını öneririm.	106 (55,8)	44 (23,2)	40 (21,1)
Türkiye’de anne sütü bankalarının kurulmasını desteklerim.	126 (66,3)	30 (15,8)	34 (17,9)
Süt bankasından süt almak sosyal yönden problem teşkil eder.	61 (32,1)	58 (30,5)	71 (37,4)
Bebeğin süt bankasından alınan anne sütü ile beslenmesi günahtr.	38 (20,0)	44 (23,2)	108 (56,8)
Anne sütü bankasına süt bağışlamak günahtr.	23 (12,1)	50 (26,3)	117 (61,6)
Ülkemizde anne sütü bankasına talep olur.	96 (50,5)	65 (34,2)	29 (15,3)
Anne sütü bankasından alınan sütler bebekler için mamadan daha iyi bir seçenektir.	116 (61,1)	34 (17,9)	40 (21,1)
Anne sütü bankaları toplumumuz için uygun değildir.	50 (26,3)	47 (24,7)	93 (48,9)
Anne sütü bankasından alınan sütlerle bebeklerin beslenmesi sağlık açısından tehlikelidir.	35 (18,4)	58 (30,5)	97 (51,1)
Ülkemizde anne sütü bankalarına ihtiyaç vardır.	92 (48,4)	60 (31,6)	38 (20,0)

Tablo 4: Kadınların bazı özelliklerine göre anne sütü bankasını duyma durumlarının dağılımı

Özellikler	Anne sütü bankasını		X ² / p
	Duyan Sayı (%)	Duymayan Sayı (%)	
Yaş grubu			
30 yaş ve altı	19 (20,7)	73 (79,3)	11,644/0,001
31 yaş ve üzeri	43 (43,9)	55 (56,1)	
Eğitim durumu			
Ortaokul ve daha az	29 (25,9)	83 (74,1)	5,636/0,018
Lise ve Üniversite	33 (42,3)	45 (57,7)	
Yaşanılan yer			
İl merkezi	53 (36,8)	91 (63,2)	4,714/0,030
Köy / Kasaba / İlçe	9 (19,6)	37 (80,4)	
Gelir durumu			
Geliri giderden az	7 (29,2)	17 (70,8)	0,150/0,699
Geliri gidere denk ya da fazla	55 (33,1)	111 (66,9)	
Çalışma durumu			
Çalışıyor	6 (46,2)	7 (53,8)	1,161/0,281
Çalışmıyor	56 (31,6)	121 (68,4)	
Aile tipi			
Çekirdek	53 (33,8)	104 (66,2)	0,522/0,470
Geniş	9 (27,3)	24 (72,7)	
Emzirme deneyimi olma			
Olan	59 (36,0)	105 (64,0)	6,096/0,014
Olmayan	3 (11,5)	23 (88,5)	
İlk altı aydan önce emzirmeyi sonlandırma deneyimi			
Olan	12 (36,4)	21 (63,6)	0,003/0,959
Olmayan	47 (35,9)	84 (64,1)	
İlk altı aydan önce bebeğine ek besin			
Veren	25 (35,7)	45 (64,3)	0,004/0,952
Vermeyen	34 (36,2)	60 (63,8)	

yimlerinin etkilediği belirlenmiştir. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerle yapılan bir çalışmada annelerin süt bankalarından yararlanma ve süt bağışlama isteğini eğitim durumu, uzun süre yaşadıkları yer ve emzirme deneyimlerinin etkiledikleri belirlenmiştir (10). Başka bir çalışmada kadınların yaşının süt anne olma durumunu, eğitim düzeylerinin ise süt bağışlama ve paylaşma isteklerini etkilediği bulunmuştur (16).

Çalışmamızda kadınların anne sütü bankaları hakkında görüşleri incelendiğinde çoğunluğunun olumlu yönde görüş bildirdiği görülmektedir. Kadınların yarısından fazlası ülkemizde anne sütü bankalarının kurulmasını istediğini ve desteklediğini belirtmiştir. Benzer şekilde yapılan diğer çalışmalarda da katılımcıların anne sütü bankalarının kurulmasını destekledikleri belirlenmiştir (10-13). Kadınların yarısı anne sütü bankalarına talep olacağını ve anne sütü bankalarının toplumumuz için uygun

olduğunu düşünmektedir. Kadınların yaklaşık üçte biri (%35,3) ihtiyacı olduğunda bebeğini beslemek için süt bankasından süt alabileceğini, yarısından fazlası annelere ihtiyaçları olduğunda süt bankasını önerebileceğini belirtmiştir. Pekyigit ve ark. (17) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmamızda kadınların %46,8'i ihtiyacı olan kişilerin kullanması için sütünü bankaya bağışlamayı düşünebileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda sütünü bağışlamayı düşünen kadınların oranı %43,4 ile %68,8 arasında değişmektedir (13,17,18). Doğu Etiyopya'da yapılan bir çalışmada katılımcıların %11'i sütünü bankaya bağışlamak istediğini belirtmiştir (19). Anne sütü bağışçıları ile yapılan nitel bir çalışmada annelerin başkalarını düşünme, hasta ve prematüre bebeklere yardım etme isteği ve sütünü boşa harcamak istememesi gibi nedenlerle sütlerini bağışladıkları belirlenmiştir (20).

Tablo 5: Kadınların bazı özelliklerine göre Türkiye’de anne sütü bankası olmasını isteme durumunun dağılımı

Özellikler	Türkiye’de anne sütü bankası olmasını		X ² / p
	İsteyen Sayı (%)	İstemeyen Sayı (%)	
Yaş			
30 yaş ve altı	66 (71,7)	26 (28,3)	1,550/0,213
31 yaş ve üzeri	62 (63,3)	36 (36,7)	
Eğitim durumu			
Ortaokul ve daha az	77 (68,8)	35 (31,3)	0,237/0,626
Lise ve Üniversite	51 (65,4)	27 (34,6)	
Yaşanılan yer			
İl merkezi	96 (66,7)	48 (33,3)	0,133/0,715
Köy / Kasaba / İlçe	32 (69,6)	14 (30,4)	
Gelir durumu			
Geliri giderden az	15 (62,5)	9 (37,5)	0,296/0,586
Geliri gidere denk ya da fazla	113 (68,1)	53 (31,9)	
Çalışma durumu			
Çalışıyor	10 (76,9)	3 (23,1)	0,580/0,447
Çalışmıyor	118 (66,7)	59 (33,3)	
Aile tipi			
Çekirdek	106 (67,5)	51 (32,5)	0,009/0,925
Geniş	22 (66,7)	11 (33,3)	
Anne sütü bankasını duyma			
Duyan	38 (61,3)	24 (38,7)	1,163/0,281
Duymayan	90 (70,3)	38 (29,7)	
Emzirme deneyimi olma			
Olan	108 (65,9)	56 (34,1)	1,251/0,263
Olmayan	20 (76,9)	6 (23,1)	
İlk altı aydan önce emzirmeyi sonlandırma deneyimi			
Olan	18 (54,5)	15 (45,5)	2,349/0,125
Olmayan	90 (68,7)	41 (31,3)	
İlk altı aydan önce ek besin başlama deneyimi			
Olan	43 (61,4)	27 (28,6)	1,063/0,302
Olmayan	65 (69,1)	29 (30,9)	

İslam dininde anne sütü bebekler için en uygun besin kaynağı olarak kabul edilir. Ancak aynı annenin sütünü paylaşan çocukların sütkardeş olduklarına ve bu nedenle birbirleriyle evlenemeyeceklerine inanılmaktadır (5-7). Çalışmamızda bebeğini süt bankasından alınan sütle besleme veya süt bankasına süt bağışlamanın günah olduğuna katılmayanların oranının yarısından fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç kadınların dini endişeler taşımakla birlikte anne sütü bankaları konusunda genel anlamda olumlu oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ülkemizde yapılan benzer çalışmalarda da kadınların anne sütü bankalarına dini, sosyal ve ahlaki nedenlerle olumsuz yaklaşımları belirlenmiştir (10,12,13,18). Anneler dini açıdan sütkardeşlerin evlenmeleri-

nin yasak olduğunu düşünerek anne sütü bankalarının ileride sorunlara yol açabileceğini belirtmiştir (16,21). Buna yönelik olarak ülkemiz için anne sütü merkezlerinin kurulmasına ilişkin sistem tedbirleri kapsamında birden fazla anneye ait sütlerin karıştırılmaması, sütlerin aynı cinsiyetteki bebeklere verilmesi, iyi bir barkod ve otomasyonu içeren güvenli kayıt sisteminin oluşturulması önerilmektedir (22).

Çalışmamızda kadınların yaklaşık beşte biri (%18,4) süt bankasından süt almanın bebeklerin sağlığı açısından tehlikeli olduğunu ifade etmiştir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda anneler süt bankasından süt almanın enfeksiyon ve hastalık bulaşma riskine yol açabileceğini belirtmiştir (19,23,24). Ülkemizde ya-

pılan çalışmalarda da kadınların hastalık bulaşma riski ve bağışlanan sütlerin temiz olmamasına yönelik endişeler taşıdığı belirlenmiştir (11,13,15,18). Bu nedenle anne sütü bankalarında gerekli denetim ve hijyenik koşulların sağlanması ve annelerin buna ilişkin kaygılarının giderilmesi önemlidir. Çalışmamızda %61,1'i anne sütü bankasından alınan sütlerin bebekler için mamadan daha iyi bir seçenek olduğunu belirtmiştir. Preterm ve düşük doğum ağırlıklı bebeklerde formül mama ile donör anne sütü karşılaştırıldığında mama ile beslenenlerde nekrotizan enterokolit gelişme riskinin arttığı bildirilmektedir (25). Yapılan bir çalışmada yenidoğan biriminde anne sütü bankası açılmasının, bebeklerde ilk dört hafta mama ile beslenmeyi azalttığı ve enteral beslenmenin daha erken başlamasını sağladığı belirlenmiştir (26).

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın tek merkezde gerçekleştirilmiş olması bir sınırlılık olarak ele alınabilir. Bu nedenle çalışma sonuçları sadece örneklem grubuna genellenebilir. Konuya ilişkin daha kapsamlı bilgi elde etmek için, farklı sosyokültürel özellikteki geniş örneklemelerde ileri çalışmalar planlanabilir.

SONUÇ

Kadınların anne sütü bankaları hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı, anne sütü bankalarının kurulmasını istediği ancak dini, sosyal, sağlık açısından etkileri konusunda kaygılarının olduğu görülmektedir. Süt bankalarının kurulabilmesi için atılacak en önemli adımlardan birisi toplumun anne sütü bankalarını istememe nedenlerinin dikkate alınması ve kaygılarının giderilmesi için diyanet kurumu yetkilileri ile işbirliği yapılması ve konuya ilişkin toplumun bilgilendirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunulmalıdır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 10.09.2018 tarihli ve 2018-09/07 sayılı karar ile onay almıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- Z.G., A.Ş.E.; Veri Toplama- İ.Y.; Veri Analizi/Yorumlama- İ.Y., Z.G.; Yazı Taslağı- İ.Y.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- Z.G., A.Ş.E.; Son Onay ve Sorumluluk- İ.Y., Z.G., A.Ş.E.; Malzeme ve Teknik Destek- İ.Y.; Süpervizyon- Z.G., A.Ş.E.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Ethics Committee Approval: This study was approved by the Sivas Cumhuriyet University Non-Invasive Clinical Research Ethics Committee on 10.09.2018 with the decision numbered 2018-09/07.

Informed Consent: Written consent was obtained from the participants.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- Z.G., A.Ş.E.; Data Acquisition- İ.Y.; Data Analysis/Interpretation- İ.Y., Z.G.; Drafting Manuscript- İ.Y.; Critical Revision of Manuscript- Z.G., A.Ş.E.; Final Approval and Accountability- İ.Y., Z.G., A.Ş.E.; Material and Technical Support- İ.Y.; Supervision- Z.G., A.Ş.E.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

KAYNAKLAR/REFERENCES

1. Gartner LM, Morton J, Lawrence RA, Naylor AJ, O'Hare D, Schanler RJ, et.al. American Academy of Pediatrics Section on Breastfeeding. Breastfeeding and the use of human milk. *Pediatrics* 2005;115(2):496-506
2. Yılmaz Bal H, Bolışık B. Çocuklarda Beslenme. Conk Z, Başbakkal Z, Yılmaz Bal H, Bolışık B (Ed), *Pediatric Hemşireliği*. 1. Baskı, Güneş Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2013:543-58.
3. Global Strategy for Infant and Young Child Feeding <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42590/9241562218.pdf?sequence=1> Erişim Tarihi 07.11.2020
4. Human Milk Banking Association of North America. Erişim: <https://www.hmbana.org/> Erişim Tarihi:07.11.2020
5. Ghaly M. Human milk-based industry in the Muslim World: Religious ethical challenges. *Breastfeed Med* 2018;13(S1):28-9.
6. Alnakshabandi K, Fiester A. Creating religiously compliant milk banks in the Muslim world: a commentary. *Paediatr Int Child Health* 2016;36(1):4-6.
7. Pekdemir Ş. (2015) İslam Hukukuna Göre Anne Sütü Bankaları. *The Journal of Academic Social Science Studies* 40:537-54.
8. Sağlık Bakanlığı Stratejik Plan, 2013-2017 <https://titck.gov.tr/Dosyalar/TibbiCihaz/ProjeveStrateji/Sa%20C4%9F%20B1k%20Bakan%20C4%9F%20Stratejik%20Plan.pdf> Erişim Tarihi: 07.11.2020
9. Şentürk Erenel A, Ünal Toprak F, Gölbaşı Z, Pelit Aksu S, Arslan Gürcüoğlu Esra, Uçar T, et.al. Sağlık personelinin anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerinin belirlenmesine yönelik çok merkezli bir çalışma. *Gazi Medical Journal* 2017;28:107-11.
10. Gürel R, Erenel Şentürk A. Knowledge and view of mothers whose babies in newborn intensive care units about breast milk banking in Turkey. *Cyprus J MedSci* 2020;5(1):51-6.
11. Özyıldırım T, Alan Dikmen H, Dereli Yılmaz S, Karakoç Geçici A. 0-6 aylık bebeği olan annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi durumunun ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *STED* 2019;28(3):153-62.
12. Gürol A, Özkan H, Çelebioğlu A. Turkish women's knowledge and views regarding mothers milk banking. *Collegian* 2014;21(3):239-44.
13. Ekşiöğlu A, Yeşil Y, Turfan E. Mothers' views of milk banking: sample of İzmir. *Turk Pediatr Ars* 2015;50(2):83-9.
14. Can Ş, Ünümlü M. Knowledge of mother regarding wet nursery and breast milk banking. *Ankara Med J* 2019;19(1):60-70.
15. Yılmaz M, Aykut M, Şahin H, Ongan D, Balcı E, Gün İ, et al. Knowledge, attitude, and practices about wet-nursing and human milk banking in Kayseri, Turkey. *Erciyes Med J* 2018;40 (4):204-9.
16. Ergin A, Uzun SU. Turkish women's knowledge, attitudes, and behaviors on wet-nursing, milk sharing and human milk banking. *Matern Child Health J* 2018;22(4):454-60.

17. Pekyiğit A, Yıldız D, Eren Fidancı B, Çalık B, Dehmen Ö, Koçak T, et.al. Annelerin donör süt ve süt bankalarına ilişkin görüşleri. *Güncel Pediatri* 2019;17(3):336-325.
18. Kaya Senol D, Aslan E. Women' s opinions about human milk donation and human milk banking. *Biomedical Research* 2017;28(15):6866-71.
19. Gelano TF, Bacha YD, Assefa N, Motumma A, Roba AA, Ayele Y, et.al. Acceptability of donor breastmilk banking, its use for feding infants, and associated factors among mothers in eastern Ethiopia. *IntBreastfeed J* 2018;13:23.
20. Wambach K, Bateson T, Matheny P, Easter-Brown K. A descriptive study of the attitudes, perceptions, and experiences of human milk donation. *Adv Neonatal Care* 2019;19(6):441-51.
21. Karadağ A, Özdemir R, Ak M, Özer A, Dogan GD, Elkiran Ö. Human milk banking and milk kinship: Perspectives of mothers in a Muslim country. *J Trop Pediatr* 2015;61(3):188-96.
22. Kabasakal E, Bozkurt Ö. Türkiye'de anne sütü merkezi girişimlerinin değerlendirilmesi ve sistem önerisi. *J Contemp Med* 2019;9(4):417-23.
23. Leung JCY, Yau SY. Perceptions of breastfeeding mothers on breastmilk donation and establishment of human breastmilk bank in Hong Kong: A qualitative study. *International Journal of Nursing* 2015;2(2):72-80.
24. Abhulimhen-Iyoha BI, Okonkwo IR, Ideh RC, Okolo AA. Mothers' perception of the use of banked human milk for feeding of the infants. *Niger J Paed* 2015;42(3):223-7.
25. Quigley M, Embleton ND, McGuire W. Formula versus donor breast milk for feding preterm or low birth weight infants. *Cochrane Database of SystematicReviews* 2019, Issue 7. Art. No.: CD002971.
26. Utrera Torres MI, Medina López C, Vázquez RománS, AlonsoDíaz C, Cruz-Rojo J, Fernández Cooke E. Does opening a milk bank in a neonatal unit change infant feding practices? A before and after study. *Int Breastfeed J* 2010;5:4.